

BESVARELSE AF SAMRÅDSSPØRGSMÅL A 2. NOVEMBER 2023

Jeg vil gerne starte ud med at takke for muligheden for endnu en gang at kunne drøfte denne sag med Finansudvalget.

Det er en vigtig sag, som vi alle ønsker at få afklaret. Det er en sag, hvor det allerede er slået fast, at der er begået fejl.

Og lad mig understrege, da der nu spørges til Statsministeriets rolle – der er tale om fejl, som vedrører Forsvarsministeriets område.

Jeg vil for en god ordens skyld starte ud med at gøre status over, hvor vi står med hensyn til sagens afdækning. En afdækning som fortsat pågår.

Som I ved, udspringer sagen af den politiske proces i forbindelse med donation af Forsvarets nyindkøbte CAESAR-artilleri til Ukraine, og det efterfølgende indkøb af ATMOS-artilleri og PULS-raketkastersystemer fra det israelske firma Elbit Systems.

Og her vil jeg for godt ordens skyld indskyde, at jeg ikke var forsvarsminister i den periode, hvor begivenhederne fandt sted. Min viden og forståelse af sagen beror i høj grad på den afdækning, der er foretaget indtil nu, og som Folketinget også har været inddraget i.

Denne afdækning består indtil videre af de to redegørelser udarbejdet af henholdsvis Forsvarsministeriets Departement og Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI), som jeg allerede har haft lejlighed til at gennemgå ved to tidligere samråd i med Finansudvalget og Forsvarsudvalget.

I den efterfølgende proces, har det stået klart, at der er behov for at få belyst sagen yderligere.

Dels for at komme til bunds i de kritisable forhold som redegørelserne har bragt frem i lyset. Dels fordi den interne redegørelse i Forsvarsministeriet desværre endte med også at indeholde fejl.

Derfor har vi nu, efter drøftelser med partierne i Folketinget, lagt os fast på et kommissorium for en uafhængig undersøgelse, som vil blive igangsat snarest muligt.

Undersøgelsen skal fokusere på at afdække, hvorfor Folketinget og forsvarsforligskredsen fik forkerte og ufuldstændige oplysninger og skal samtidig afdække, om der i forløbet er foretaget dispositioner på baggrund af usaglige hensyn.

Undersøgelsen vil omhandle fire temaer:

Først og fremmest skal begivenhedsforløbet omkring FMI's markedsundersøgelse undersøges nærmere. Redegørelserne har vist, at der er behov at få afdækket præcist, hvad der lå til grund for FMI's markedsafdækning forud for anbefalingen om

indkøbene fra Elbit Systems. Derudover skal overvejelserne om industrisamarbejde også undersøges.

Samtidig skal begivenhedsforløbet vedrørende udarbejdelsen af aktstykkerne vedr. ATMOS- og PULS-anskaffelserne undersøges yderligere.

Det er et af de områder, hvor den interne redegørelse desværre efterlod flere spørgsmål end svar, da det fejlagtigt fremgik, at aktstykkerne, som Finansudvalget modtog, var udarbejdet på baggrund af et første udkast modtaget fra FMI.

Det var en fejl, da det var Forsvarsministeriets departement, som sendte det første udkast på aktstykket vedrørende erstatningsanskaffelse af ATMOS-artillerisystemer til FMI.

Derudover skal undersøgelsen også undersøge forliget mellem FMI og Elbit Systems, som blev indgået i januar 2023, samt hvorvidt øvrige anskaffelser hos Elbit Systems har indgået i forligsforhandlinger mellem FMI og Elbit Systems.

Forholdene omkring forliget er ikke blevet belyst tilstrækkeligt i forbindelse med redegørelserne, og vil nu blive udfoldet i den eksterne undersøgelse.

Til sidst skal det undersøges, hvorfor forligskredsen blev oplyst, at Elbit ville kunne levere en såkaldt ATMOS-demonstrator i starten af 2023, som ville blive anvendt til uddannelse på systemet, selvom systemet først ankom i sommeren.

Jeg er tilfreds med, at vi nu har fået defineret undersøgelsens områder, så vi kan komme videre med den uafhængige afdækning af sagen.

Det er aftalt med partierne, at undersøgelsen vil blive foretaget af en advokat baseret på skriftlige kilder. Undersøgelsen vil dermed omfatte alle sagsdannende dokumenter, også SMS'er og lignende, i det omfang dokumenterne har relevans for sagen.

Det primære fokus for undersøgelsen vil i sagens natur være på processer på Forsvarsministeriets område, men også eksterne kontakter til bl.a. andre ministerier og styrelser. Det betyder, at alle dokumenter, der er sendt til eller fra andre ministerier også vil indgå i undersøgelsen.

Det er aftalt med partierne bag undersøgelsen, at advokaten på baggrund af materialet skal foretage en vurdering af, om der i de involverede myndigheder er begået fejl og forsømmelser i sagen.

Hvis advokaten i forbindelse med undersøgelsen finder, at der ses andre forhold af væsentlig betydning for sagen, er det også aftalt, at der kan tages stilling til, om disse forhold skal omfattes af undersøgelsen.

Advokaten skal desuden redegøre for de faktiske omstændigheder vedrørende forsvarsministerens rolle i sagen.

Jeg skal for en god ordens skyld understrege, at advokaten – som det er aftalt – ikke skal udtale sig om, hvorvidt forsvarsministeren har begået eventuelle fejl eller forsømmelser, da det tilkommer Folketinget at tage stilling til sådanne spørgsmål.

Det er også aftalt, at hvis advokaten, som led i undersøgelsen vurderer, at materiale fra andre ministerier mv. kan være relevant, kan der tages stilling til, om de øvrige ministerier skal anmodes om at udlevere materiale til brug for undersøgelsen.

Det bringer mig frem til dagens spørgsmål om Statsministeriets rolle, samt hvordan Statsministeriet har været inddraget i sagen.

Der har i nogle medier været fokus på, at Statsministeriet og andre ministerier også har været involveret i sagen.

Her vil jeg helt generelt sige, som det også vil være Finansudvalget bekendt, at det er helt normalt, at regeringens Koordinationsudvalg spiller en fast rolle i forbindelse med alle centrale regeringssager.

Den beslutning, der skulle træffes i januar 2023, var i den grad væsentlig. Den handlede om støtten til Ukraine, og den handlede om at donere Forsvarets samlede artillerikapacitet. Det handlede ultimativt om Danmarks sikkerhed.

Det er således helt naturligt, at Koordinationsudvalget var involveret i den overordnede principbeslutning om at indkøbe ATMOS-artillerisystemer og PULS-raketkastersystemer fra den israelske leverandør Elbit Systems, som følge af donation af alle Forsvarets 19 CAESAR-artillerisystemer til Ukraine.

Og behandlingen af sagen skete på baggrund af en indstilling koordineret af Forsvarsministertiet. Det er i øvrigt en fremgangsmåde, der har været gældende for langt hovedparten af sagerne vedrørende militære støtteindsatser til Ukraine, både før og efter jeg blev forsvarsminister.

Det er samtidig også klart, at udmøntningen af beslutningen, herunder inddragelsen af Folketinget inklusiv Finansudvalget, blev varetaget af Forsvarsministeriet.

Desværre endte det samlede forløb med at indeholde en række kritisable punkter, som vi allerede har været inde på.

Som nævnt har jeg ikke et indgående kendskab til alle led i processen tilbage i januar, ud over det som fremgår af de to redegørelser. Men der er ikke tvivl om, at de fejl, der er afdækket, vedrører Forsvarsministeriet, og det vil sige enten departementet eller de berørte styrelser.

Det skal vi nu have afdækket godt og grundigt, så vi får vished om de nærmere omstændigheder i forløbet.

Jeg vil gerne understrege, at der vil blive tale om en bred undersøgelse.

Den vil selvfølgelig omfatte både Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse, Forsvarskommandoen og Forsvarsministeriets departement. Men den vil også omfatte materiale, som Forsvarsministeriet har modtaget fra eller har sendt til andre relevante styrelser og ministerier. Undersøgelsen vil også omfatte Forsvarsministeriets bidrag til sager, der er blevet behandlet i regeringen.

Jeg har lagt stor vægt på, at der er bred opbakning til den kommende undersøgelse. Vi har haft en række gode drøftelser om undersøgelsens udformning.

For mig har det samtidig også været væsentligt, at undersøgelsen kan blive gennemført relativt hurtigt og effektivt. Det er forventningen, at et advokathus – med de præmisser, vi har aftalt – vil kunne færdiggøre undersøgelsen hurtigst muligt i det nye år.

Når vi når dertil, vil jeg se frem til at modtage undersøgelsens konklusioner, som selvfølgelig også vil blive delt med Folketinget.

Det var, hvad jeg havde at berette i denne ombæring.

Tak for ordet.